

Tisztelt Országgyűlési Képviselő!

Az Állami Számvevőszék befejezte a Kohéziós Alapból és hazai forrásokból finanszírozott kiemelt szennyvíztisztítási projektek megvalósításának ellenőrzését, amelynek fontosabb megállapításairól, illetve javaslatainkról a következőkben tájékoztatom.

Hazánkban a települési önkormányzatok szennyvízközmű fejlesztés címén 591,5 Mrd Ft uniós és hazai támogatásban részesültek az első ISPA támogatások megítélésének évétől, 2000-től 2008 végéig. Ebben az időszakban összességében túlsúlyban volt a tisztán hazai források felhasználása, amely az uniós támogatások megjelenésével fokozatosan csökkent, majd 2007-től megszűnt. A szennyvízközmű fejlesztés 34,5%-ban (204,3 Mrd Ft összegben) az ISPA/Kohéziós Alap (a továbbiakban: ISPA/KA) társfinanszírozásával történt, 10 projekt keretében, amely projektek ellenőrzésünk tárgyát képezték.

A 10 ISPA/KA projekt eredeti terveinek megvalósításával várhatóan kiépül 656 ezer m³/nap tisztítókapacitás (a 2006. évi kapacitás 22%-a), megvalósul 1 164 km csatorna építése (2004. évi csatornahálózat 3%-a) és 30,5 km csatorna rekonstrukciója. Továbbá 120 km főgyűjtő építése és 95 km főgyűjtő rekonstrukciója, 95 ezer t/év új (iszap) komposztáló-kapacitás, valamint 1 857 km² burkolat felújítása. Ezekon felül a kedvezményezettek fele a Bizottság jóváhagyásával új projektelemeket valósít meg, amelyeket 2010 végéig szintén be kell fejezni. A tizből két projekt bejezése a rendelkezésre álló uniós keretek teljes kihasználásával, a 2010. december 31-i határidőre kockázatos.

Az ISPA/KA stratégiák által fejleszteni kívánt 50 000 lakos egyenérték feletti településekre, illetve a fővárosra és a megyei jogú városokra és agglomerációikra vonatkozó uniós kötelezettség – főként a szennyvíztisztítás fokát tekintve – az ez idáig megvalósult fejlesztésekkel még nem teljesül maradéktalanul minden érintett város esetében a derogációt is figyelembe vevő 2010. december 31-i határidőre. Azonban 6 nagyváros támogatása folyamatban van és még további fejlesztési elképzelések is kidolgozás alatt vannak a 2007-2013. között rendelkezésre álló Kohéziós Alap keret felhasználására.

A 10 ISPA/KA projekt tervezett költsége összességében várhatóan 14%-kal (29,2 Mrd Ft-tal) fog növekedni. A kedvezményezettek a megnövekedett keret 76,1%-át kötötték le szerződéssel és 58%-át fizették ki 2009. június 30-i állapot szerint.

A projektek tartalma a helyi igényeknek megfelelően – főként az adott agglomeráció korábbi hazai fejlesztésétől függően – eltért, de a projektek minden esetben hozzájárultak, illetve hozzájárulnak a szennyvízkezelés javulásához, elősegítik az uniós előírásoknak való megfelelést.

A 10 ISPA/KA projekt tervezésére és megvalósítására kihatott, hogy azokat intenzív hazai fejlesztést követően és hazai fejlesztésekkel párhuzamosan, a hazai és az uniós források harmonizációja és összehangolása nélkül, pályázatarányos forrásbőség mellett, közbeszerzési szabálytalanságokkal és lekötetlen kapacitás-többletek kialakításával valósították meg.

A költséghatékonysági szempontok érvényesítése háttérbe szorult, ugyanakkor a forrásfelhasználás hatékonyságának kiemelt jelentőséggel kellett volna bírnia, mivel az ellenőrzött időszakban az ISPA/KA stratégia által érintett 24 nagyvárosból csak 10 város szennyvízközmű fejlesztése valósult, illetve valósul meg, valamint a projektek költségvetésének átlagosan 22%-át az Európai Beruházási Bank által nyújtott hitel fedezte és annak tőke és kamatterhei növelték az államadósságot.

A tervezési rendszerből hiányzott az egységes szempontrendszer, a társadalmi-gazdasági és környezeti hatások korlátok nélküli felbecsülésével akár túlzott költségekkel is megtérülőeknek értékelték a projekteket. A Bizottság a költség-haszon elemzések elfogadása tekintetében rugalmas volt, illetve a projektek előkészítésében résztvevő uniós szakértőkre támaszkodott. A közbeszerzések során – a tervezési hiányosságokból adódóan – a kivitelezők árai lényegesen eltértek a tervezett költségektől, a kivitelezők a tervezett költségek feléért, vagy másfél, háromszorosaért vállaltak kivitelezést. A támogatás-közvetítő intézmények és a kedvezményezettek a források felhasználásának hatékonyságát nem értékelték.

A projektek előkészítésekor a kedvezményezett önkormányzatok az elnyerhető uniós támogatás összegére koncentráltak, a lakossági hozzájárulások kérésekor az egy lakosra jutó összköltség, a várható csatornadíjak közzététele, ismertetése elmaradt.

A szennyvízkezelés feltételrendszerének (jogi, intézményi és információs rendszerének) kiépítése alapvetően megtörtént. A helyszíni ellenőrzés idején azonban még nem volt szabályozás országosan egységes víz- és csatornadíjképzésre. Egységes díjképzési előírás hiányában az árhatósági feladatokat ellátó önkormányzati testületek különböző módszertan és eltérő érdekek mentén állapították meg a víz- és csatornadíjakat, amelynek eredményeként a díjak szerkezete, a díjak mértéke, a használt fogalmak víziközmű szolgáltatónként, és azon belül településenként is eltértek. A szennyvízelvezetési és -tisztítási agglomerációk gazdaságos kialakítását szabályozták, de a szabályozás alkalmazása nem volt eredményes, lekötetlen szennyvíztisztító kapacitástöbbletek alakultak ki.

A már működő szennyvíztisztító telepek tisztítási tevékenysége eredményes, hatásos volt. A befogadó vizekbe bocsátott tisztított szennyvíz minősége megfelelt a telepek engedélyében meghatározott határértékeknek. A szennyvíztisztító telepek kapacitás-kihasználtsága többségében megfelelő volt. A keletkezett szennyvíziszap elhelyezése, ártalmatlanítása és hasznosítása a vonatkozó uniós irányelvnek és az azzal összhangban kialakított hazai jogszabályoknak megfelelően történt.

Korábbi jelentésünkben javasoltuk a Kormánynak, hogy koordinálja az érintett tárcákkal együttműködve a környezetvédelmi fejlesztési stratégiához illeszkedő, az uniós és a hazai lehetséges támogatásokat is tartalmazó, egymásra épülő és egymást kiegészítő forrásszerkezet kialakítását, de erre a 2004-2007 közötti időszakban nem került sor. Jelenleg a különböző alapok, programok forrásszerkezetének összehangolása az uniós szabályozás és az uniós források felhasználásához készített programdokumentumok által megoldott.

Jelenlegi ellenőrzésünk során a környezetvédelmi és vízügyi miniszternek javasoltuk a víz- és csatornadíj állami támogatási rendszerének felülvizsgálatát, valamint a szennyvíztisztítók szabad kapacitásainak felmérését segítve a későbbi pályázatok elbírálását, a már meglévő szabad tisztító kapacitások kihasználását. Továbbá javasoltuk, hogy intézkedjen a KvVM Fejlesztési Igazgatóságán keresztül a jövőbeni projektek szakszerű költségirányítása, költség-gazdálkodása érdekében.

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszternek javasoltuk műszakilag megfelelően részletezett, reális költségeket figyelembe vevő projektek elfogadását a hosszú távú pénzügyi fenntarthatóság érdekében.

A jelentés teljes terjedelmében az Interneten, a www.asz.hu címen érhető el. Kérem, hogy munkája során vegye figyelembe a jelentés megállapításait és segítse elő javaslataink hasznosulását.

Budapest, 2009. december 4. "

